

**PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
DO
DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA E HISTORIA**

IES CASTRO DE BARONCELI

VERÍN (OURENSE)

CURSO 2022-2023

INDICE

1.- Introducción e contextualización.....	3
2.- <i>Composición do departamento</i>	3
3.- <i>Referencias normativas</i>	5
ESO	6
4.- <i>Obxectivos xerais da ESO</i>	6
5.- <i>Competencias clave</i>	7
6.- 2º ESO: Xeografía e Historia.....	8
7.- 4º ESO: Xeografía e Historia.....	19
8. <i>Avaliación da Programación</i>	35

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O IES Castro de Baronceli situado na periferia da localidade de Verín, recolle alumnado da propia localidade e, na súa maioría doutros concellos limítrofes, polo que a poboación é rural, casi no 100%. A porcentaxe de alumnado procedente de Verín é baixa. A porcentaxe de alumnado procedente de Verín é baixa. Recolle alumnado dos seus centros adscritos de Cualedro, Oímbra, Medeiros (Monterrei), Ríos, Vilardevós, Laza e Castrelo do Val.

O nivel socio-económico-cultural das familias e medio e medio-baixo. Socialmente, os pais do alumnado traballan, preferentemente, no sector secundario. Ben é certo, que o sector primario derivado da agricultura tamén ten un peso específico. As nais, maioritariamente traballan na casa. A formación cultural dos pais e nais é básica, de forma xeral, con titulación de graduado escolar na maioría dos casos e con titulacións superiores en casos concretos. As vivendas do alumnado son, en xeral, boas xa que a maioría foron construídas e reconstruídas nos anos setentaioitenta, é dicir, despois do período da emigración.

A nivel intelectual, podémonos encontrar con alumnado de todo tipo, polo que debemos ter sempre presente o carácter de diversificación que promove a lei educativa.

O centro está dotado dunha biblioteca, con acceso para os alumnos, no que se poden encontrar libros de Historia, Xeografía, Arte, libros de literatura ou de viaxes para traballar distintos aspectos.

O Departamento de Xeografía e Historia está composto por:

ANTONIO SÁNCHEZ SÁNCHEZ (XEOGRAFÍA E HISTORIA)
ANA REAL MORAL (XEOGRAFÍA E HISTORIA)
ALICIA VIÑA DOMÍNGUEZ

Materias impartidas:

ESO

- Xeografía e Historia de 1º (dous grupos)
- Xeografía e Historia de 2º (dous grupos)
- Xeografía e Historia de 3º (dous grupos)
- Historia de 4º (un grupo)

REFERENCIAS NORMATIVAS:

- Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).
- Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obligatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).
- Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obligatoria e o bacharelato (BOE do 29).
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obligatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29). No caso das programacións didácticas de Educación Primaria, Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 9).
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obligatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).
- Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obligatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).
- A Orde 3,5/2020, do 22 de abril, do Ministerio de Educación e Formación Profesional, pola que se establecen o marco e as directrices de actuación para o terceiro trimestre do curso 2019/2020 e o inicio do curso 2020/2021, determina que as administracións educativas poderan autorizar para todo

ou parte do curso 2020/2021 unha organización curricular excepcional, que garanta a consolidación, adquisición, reforzo ou apoio das aprendizaxes afectadas pola situación do terceiro trimestre do presente curso, por parte de todo o alumnado.

- Instrucións do 27 de abril de 2020, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa para o desenvolvemento do terceiro trimestre do curso académico 2019/2020, nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia, están determinadas liñas para a preparación do curso 2020/2021 co obxecto de que os centros e o profesorado organicen plans de recuperación e adaptación do currículo e das actividades educativas para o curso 2020/2021, coa finalidade de permitir o avance de todo o alumnado e especialmente do que ten máis dificultades.
- Instrucións do 30 de xullo 2020, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, en relación ás medidas educativas que se deben adoptar no curso académico 2020/2021, nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas da educación infantil, da educación primaria, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.

E. S. O.

Obxectivos xerais da ESO:

- a. Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
 - b. Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas de aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
 - c. Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
 - d. Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
 - e. Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
 - f. Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
 - g. Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
 - h. Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
 - i. Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural.
Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

Competencias clave:

CCL Comunicación lingüística

CMCT Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

CD Competencia dixital

CAA Aprender a aprender

CSC Competencias sociais e cívicas

CSIEE Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

CCEC Conciencia e expresións culturais

XEOGRAFÍA E HISTORIA. 2º DE ESO

Obxectivos preferentes:

- a. Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- b. Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- c. Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- d. Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- e. Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- f. Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- g. Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- h. Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
- i. Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

VINCULACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE:

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. O medio físico			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español. ▪ Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego. ▪ Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ h 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ . Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes. ▪ . Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ . Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ . Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL
Bloque 2. O espazo humano				
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Poboación europea: distribución e evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Explica as características da poboación europea. ▪ Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CD ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<p>▪ B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.</p>	<p>▪ B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios.</p>	<p>▪ Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.</p> <p>▪ Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<p>▪ B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.</p>	<p>▪ B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios</p>	<p>▪ Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<p>▪ B2.5. Proceso de urbanización no planeta.</p>	<p>▪ B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.</p>	<p>▪ Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.</p> <p>▪ Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus profes e os seus contras en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa. ▪ Distingue os tipos de cidades do noso continente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual daígun deles. ▪ Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflictan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Paisaxes no territorio español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
Bloque 3. A historia				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Fontes históricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nomea e identifica catro clases de fontes históricas. ▪ Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Cambio e continuidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade. ▪ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CMCCT

<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Tempo histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ h ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Vocabulario histórico e artístico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Feudalismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesinos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ h ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior. ▪ Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Reconquista e repoboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Andalus. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica. ▪ Explica a importancia do Camiño de Santiago. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ h ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Arte románica, gótica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Describe características da arte románica, gótica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

CONTIDOS (UNIDADES DIDÁCTICAS) SECUENCIADOS POR AVALIACIÓN

A distribución de temas e sesión por avaliación é algo orientativo, xa que segundo sexa a evolución de cada aula poderanse facer pequenas modificacións e adaptacións.

1ª AVALIACIÓN

TEMA 0: FONTES HISTÓRICAS. Tempo histórico. Vocabulario histórico, artístico e xeográfico (2 sesións)
 TEMA 1: O INICIO DA IDADE MEDIA (6 sesións)
 TEMA 2: A SOCIEDADE FEUDAL (6 Sesións)
 TEMA 3: AL-ÁNDALUS (6 sesións)

2ª AVALIACION

TEMA 4: OS REINOS CRISTIÁNS HISPÁNICOS (6 sesións)
 TEMA 5: A ÉPOCA DO ROMÁNICO (4 sesións)
 TEMA 6: REXURDIMENTO DAS CIDADES (4 sesións)
 TEMA 7: A ÉPOCA DO GÓTICO (6 sesións)

3ª AVALIACIÓN.

TEMA 8: O ESTUDO FÍSICO DE ESPAÑA E DE GALICIA (6 sesións)
 TEMA 9: OS MEDIOS NATURAIS DE ESPAÑA E DE GALICIA (6 sesións)
 TEMA 10: A POBOACIÓN NO MUNDO (4 sesións)

TEMA 11: UNHA POBOACIÓN DIVERSA: A POBOACIÓN EUROPEA E ESPAÑOLA (4 sesións)
TEMA 12: A URBANIZACIÓN DA TERRA (4 sesións)

CONTIDOS MÍNIMOS ESIXIBLES

- 1.-Recoñecer os rasgos esenciais da Europa medieval, da civilización islámica e máis as características do feudalismo.
- 2.-Describir os rasgos sociais, económicos, políticos, relixiosos, culturais e artísticos que caracterizan a Europa feudal e recoñecer a súa evolución ata a aparición do estado moderno.
- 3.-Situarse no tempo e no espazo as diversas unidades políticas que coexistiron na Península na Idade Media, recoñecendo na España actual exemplos da pervivencia dese legado cultural e artístico.
- 4.-Identificar as características básicas dos diferentes estilos artísticos da Idade Media e Moderna, aplicando ese coñecemento a algunhas obras de arte representativas.
- 5.- Realizar de forma colectiva o individual algún traballo sinxelo de carácter descriptivo sobre algún feito concreto.
6. Recoñecer os principais ríos e cordilleiras de España e de Galicia.
- 7.-Aplicar os conceptos básicos da demografía á comprensión das dinámicas demográficas actuais.
- 8.- Interpretar datos e gráficos demográficos.
- 9.-Coñecer os rasgos característicos da sociedade mundial, española e galega actuais diferenciando a variedade de grupos étnicos e sociais que a forman.
- 10.-Saber utilizar o vocabulario propio da asignatura explicado en clase.

METODOLOXÍA DIDÁCTICA

O método a seguir á hora de traballar esta materia será o seguinte:

- indagación das ideas previas dos alumnos: coa fin de orientar a clase segundo o nivel de comprensión que os alumnos amosen e de rexeitar as ideas equivocadas que poidan ter sobre un tema.
- plantexamento da información básica: consistente na exposición por parte do profesor daquelas ideas e contidos principais coa fin de facilitar a aprendizaxe de novos conceptos e acontecementos.
- estudo de casos: Unha vez aprendido o contido máis xeral estudaranse casos concretos: O importante desta fase é traballar con fontes variadas (primarias, secundarias, textos, mapas, gráficos...) a partir das cales os alumnos indagarán e plantexarán as súas propias hipóteses. O traballo nesta fase está orientado tanto a ampliar os coñecementos sobre un tema determinado como a practicar diferentes procedementos e estratexias propias da área de Ciencias Sociais.
- realización de actividades: que servirán para comprobar o nivel de comprensión acadado por cada alumno e tamén para ver os puntos que é preciso repasar en cada caso e tema concreto.

PROCEDEMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL

Os primeiros días de curso, realizarase una prueba escrita de avaliación inicial para valorar os coñecementos adquiridos polos alumnos o ano anterior. No caso de observar alguna deficiencia tanto en xeografía como en historia, reforzaranse ditos contidos para evitar todo tipo de carencias en canto os contidos e a diversidade do alumnado.

PRODEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

A avaliación debe ser formativa, non tendo en conta só o resultado final, senón que valorará o mérito dunha aprendizaxe a partir dunha situación inicial, tendo en conta o esforzo realizado en cada caso para acadar o resultado final.

Levarase a cabo unha avaliación inicial para constatar tanto os conceptos adquiridos polo alumnado na súa aprendizaxe como as actitudes que presenta cara a asignatura

Para desenvolver a avaliación utilizaranse os instrumentos e procedementos que de seguido se citan:

- a).- observación sistemática: que será levada a cabo permanentemente na aula mediante o rexistro anecdótico persoal do profesor/a. Nesta observación avaliaremos as seguintes actitudes: o interese pola asignatura, motivación, participación nos traballos colectivos e na dinámica da clase, respecto hacia si mesmo e cara os seus compañeiros e profesor/a, o grao de colaboración...etc.
- b).- análise do traballo realizado polos alumnos dentro e fóra da aula: que se fará a través da observación do caderno do alumno, así como de todo tipo de actividades programadas polo profesor/a ó longo da avaliación e que serán revisadas e calificadas
- c).- probas específicas (exames): que se realizarán ó longo de cada avaliación. Estas poderán ser de diferentes tipos: obxectivas (sobre a aprendizaxe dos conceptos), abertas (probas de aplicación), exposición de temas, ou, o máis frecuente, unha mestura destes tres tipos

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A calificación dos alumnos obterase da aplicación dos seguintes parámetros:

- 1.- Os resultados das probas realizados ó longo de cada avaliación constituirán un 70% do total da nota de avaliación.
 - 2.- O traballo realizado dentro e fora da aula suporá un 20% da nota global
 - 3.- As seguintes actitudes: interese pola asignatura, colaboración e participación na clase, respecto cara si mesmos, compañeiros e profesor/a, tolerancia... serán calificadas cun 10% da nota global.
- Para superar as diferentes avaliacións a nota debe ser igual ou superior a 5.
Aqueles probas de avaliación nas que a nota sexa inferior a 3 non faran media.

Ao final de cada avaliación, os alumnos que non superen ésta, farán unha proba escrita de recuperación. Así mesmo, antes de rematar o curso, realizarase unha recuperación final das partes da asignatura que os alumnos non tiveran superada anteriormente.

O exame extraordinario de setembro consistirá nunha proba global, semellante ós exames realizados ó longo do curso, de contidos tanto de xeografía como de historia.

ACTIVIDADES DE REFORZO E RECUPERACIÓN PARA ALUMNOS COA MATERIA PENDENTE

- Para os alumnos de outros cursos que teñan esta materia suspensa o departamento organizará un programa de reforzo que consistirá nunha serie de actividades dos diferentes temas, que os alumnos deberán realizar e entregar para a súa corrección ó profesor/a designado polo seminario para atender a eses alumnos pendentes. Así mesmo, os alumnos contarán coa atención personalizada durante un recreo semanal onde poderán consultar ó profesor/a todo tipo de dúbidas. Xunto con este programa de actividades os alumnos pendentes deberán realizar unha proba global, de contidos mínimos en xuño. Na cualificación final o traballo desenvolvido a través da realización do programa de actividades valerá un 40% da nota e o resultado do exame un 60% da mesma.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

O material didáctico que utilizaremos para desenvolver a asignatura será fundamentalmente o que figura a continuación:
Manual de texto "Xeografía e Historia" da editorial Obradoiro - Santillana, servirá de guía ó alumno para desenvolver a asignatura.

Atlas Xeográficos e Históricos. Cartografía temática.

Prensa actual: xornais, revistas, etc.

Diapositivas dos distintos estilos artísticos, recurso fundamental para o estudo da arte.

Vídeos e diapositivas de contido xeográfico e histórico.

Material fornecido a través das TICs (Google Earth, Wikipedia, You Tube, etc).

Outro materiais que entregará o profesor na aula.

A consulta de diferentes publicacións didácticas existentes na biblioteca do centro.

Bibliografía sobre aspectos da vida cotiá da editorial Anaya, servirán para introducir ós alumnos na lectura de temas históricos e para profundar na análise dos cambios no tempo e estimular a capacidade de análise e crítica.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Terase en conta a diversidade do alumnado con respecto os diferentes ritmos de aprendizaxe que desenrola cada un na aula.

Desenvolveranse diferentes estratexias de ensino coa fin de facilitar o aprendizaxe de cada alumno en función das súas necesidades concretas.

Fundamentalmente se organizarán actividades de reforzo para aqueles alumnos que amosen dificultades de aprendizaxe e que se centrarán nos contidos máis complexos da materia. Así mesmo se programarán actividades de ampliación destinadas a profundizar elgúns conceptos a través de pequenos traballos sobre temas que se considere de especial interese.

XEOGRAFÍA E HISTORIA: 4º DE ESO

OBXECTIVOS XERAIS DO CURSO

- a. Situar no tempo e no espazo os períodos, feitos transcendentales e procesos históricos relevantes que se estudan neste curso identificando o tempo histórico no mundo, en Europa, en España e en Galicia, aplicando as convencións e conceptos habituais no estudo da Historia.
- b. Identificar as causas e consecuencias de feitos e procesos históricos significativos establecendo conexións entre elas e recoñecendo a causalidade múltiple que comportan os feitos sociais.
- c. Enumerar as transformacións que se producen en Europa no século XVIII, tomando como referencia as características sociais, económicas e políticas do Antigo Réxime, e explicar os trazos propios do reformismo borbónico en España.
- d. Coñecer os trazos particulares da Ilustración galega: as Sociedades Económicas de Amigos do País.
- e. Identificar os trazos fundamentais dos procesos de industrialización e modernización económica e das revolucións liberais burguesas, valorando os cambios económicos, sociais e políticos que supuxeron, identificando as peculiaridades destes procesos en España e en Galicia.
- f.-Explicar as razóns do poder político e económico dos países europeos na segunda metade do século XIX identificando os conflitos e problemas que caracterizan estes anos, tanto a nivel internacional coma no interior dos estados, especialmente os relacionados coa expansión colonial e coas tensións sociais e políticas.
- g.-Identificar e caracterizar as distintas etapas da evolución política e económica de España e Galicia durante o século XX, e os avances e retrocesos ata lograr a modernización económica, a consolidación do sistema democrático e a pertenza á Unión Europea.
- h.-Caracterizar e situar no tempo e no espazo as grandes transformacións e conflitos mundiais que tiveron lugar no século XX e aplicar este coñecemento á comprensión dalgun dos problemas internacionais máis destacados da actualidade.
- i.-Realizar traballos individuais e en grupo sobre algún foco de tensión política ou social no mundo actual, indagando os seus antecedentes históricos, analizando as causas e formulando posibles desenlaces, utilizando fontes de información, pertinentes, incluídas algunhas que ofrezan interpretacións diferentes ou complementarias dun mesmo feito.

VINCULACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE:

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo. ▪ XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ h ▪ l ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nagunhas monarquías. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época. ▪ XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empirismo e o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC ▪ CMCCT

			método científico nunha variedade de áreas.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<p>Bloque 2. A era das revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.</p> <p>▪ B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.</p>	<p>▪ B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.</p>	<p>▪ XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.</p> <p>▪ XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<p>▪ B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español</p>	<p>▪ B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.</p>	<p>▪ XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos daunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.</p> <p>▪ XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos daunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ h ▪ l 	<p>Bloque 3. A Revolución Industrial:</p> <p>▪ B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.</p>	<p>▪ B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal.</p>	<p>▪ XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. ▪ XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. A ciencia no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CMCCT
<p>Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial</p>				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais. ▪ XHB4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.3.1. Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial. ▪ XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa. ▪ XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Revolución Rusa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. A arte no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. ▪ XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCEC
Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

		conexión co presente, e estudar a xerarquia causal nas explicacións históricas sobre esta época.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. ▪ XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. ▪ XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auge do fascismo en Europa. ▪ XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas. ▪ XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán. ▪ B5.3. II República española e a Guerra Civil. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Analizar as causas do auge dos fascismos en Europa. ▪ B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil 		
			Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Orixe da II Guerra Mundial. ▪ B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial. ▪ B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.1.1. Recoñece a xerarquia causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas). ▪ XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito. ▪ XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial. ▪ XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 				

			Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. O Holocausto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State". 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ h ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Crise do petróleo (1973). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Ditadura de Franco en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco ▪ XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época ▪ XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 		sobre ese proceso.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc. ▪ XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.1. A globalización económica: concepto e características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgun sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra. ▪ XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI				

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSIEE
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do queceamento global, como o desxeamento do Báltico. ▪ XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI. ▪ XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Cambio e continuidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT

		historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	sucesión, duración e simultaneidade.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Tempo histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

CONTIDOS TEMPORALIZADOS POR AVALIACIÓNS

A distribución de temas e sesión por avaliación é algo orientativo, xa que segundo sexa a evolución de cada aula poderanse facer pequenas modificacións e adaptacións.

PRIMEIRA AVALIACION

- TEMA 1: O Antigo Réxime e o século XVIII en Europa e España (4 sesións)
- TEMA 2: A era das revolucións. A crise política do Antigo Réxime (9 sesións)
- TEMA 4: A Revolución Industrial e os cambios sociais, culturais e artísticos (6 sesións)
- TEMA 5: A época do Imperialismo e do Colonialismo (1870-1914) (6 sesións)

SEGUNDA AVALIACION

- TEMA 6: A Primeira Guerra Mundial e o período de entreguerras (6 sesións)
- TEMA 8: España, da Restauración á Guerra Civil (6 sesións)
- TEMA 9: A Segunda Guerra Mundial e a nova situación internacional (1939-1991) (9 sesións)
- TEMA 10: A evolución política e socioeconómica dos bloques (1945 e 1991) (4 sesións)

TERCEIRA AVALIACIÓN

- TEMA 11: A Ditadura Franquista (1939-1975) (6 sesións)
- TEMA 12: O mundo actual e os seus problemas (6 sesións)
- TEMA 13: Sociedade, cultura e arte na segunda metade do século XX (4 sesións)
- TEMA 14: Europa, un espazo de crecente integración (6 sesións)

CONTIDOS MÍNIMOS ESIXIBLES

- 1.- Expresión oral e escrita clara e comprensiva xunto cun correcto uso do vocabulario específico da historia e arte.
- 2.- Correcto manexo de cada unha das técnicas de traballo desenvolvidas ó longo dos temas.
- 3.- Correcta lectura e interpretación dos diferentes tipos de textos, mapas e gráficos utilizados ó longo do curso.
- 4.- Situar no espazo (localización nos mapas) e no tempo (mediante eixes cronolóxicos e liñas do tempo) os principais acontecementos da historia mundial, española e galega desde o século XVIII ata os nosos días
- 3.- De cada un dos distintos temas nos que se estrutura a asignatura os alumnos deberán coñecer:
a).- principais características da evolución política: formas de goberno, institucións, acontecementos fundamentais que marcaron a evolución política,

- causas e consecuencias dos cambios políticos acontecidos desde o Antigo Réxime ata a actualidade
- b).- principais características dos diferentes modelos económicos que se desenvolveron en Europa, España e Galicia desde inicios do XVIII ata hoxe, identificando e analizando os cambios acontecidos na estrutura económica, causas e consecuencias dos mesmos.
 - c).- a estrutura social das épocas históricas estudadas e a súa evolución: estamentos e grupos que compoñen a sociedade de cada época, relacións entre os distintos grupos, a importancia política e económica dos mesmos, causas e consecuencias que motivan os cambios sociais.
 - d).- os principais factores que determinaron os cambios históricos.
 - e).- analizar as semellanzas e diferenzas entre a evolución histórica europea e a española e galega en cada momento histórico.
 - f).- características principais dos grandes estilos artísticos de Europa, España e Galicia desde o Barroco ata as vangardas actuais.
- 4.- Relacionar os modelos políticos, sociais e económicos desde fins da Idade Moderna ata a actualidade distinguindo as semellanzas e diferenzas que existen entre eles
- 5.- Correcta lectura, interpretación e realización de mapas temáticos, gráficos, series estatísticas, textos...
- 6.- Desenvolver o comentario de textos e mapas históricos ó seguinte nivel:
- a).- lectura atenta
 - b).- información e clasificación (clase de texto, orixe, destinatario, autor, cronoloxía)
 - c).- contido e interpretación
 - d).- conclusión
- 7.- Desenvolver o comentario de obras artísticas mediante:
- a).- observación detida da obra
 - b).- descripción da obra
 - c).- estilo e movemento ó que pertence
 - d).- relación da obra coa época histórica correspondente

METODOLOXÍA DIDÁCTICA

Ensinanza Presencial:

O método a seguir á hora de traballar esta asignatura será o seguinte:

- Indagación das ideas previas dos alumnos: coa fin de orientar a clase segundo o nivel de comprensión que os alumnos amosen e de rexeitar as ideas equivocadas que poidan ter sobre un tema.
- Plantexamento da información básica: consistente na exposición por parte do profesor daquelas ideas e contidos principais coa fin de facilitar a aprendizaxe de novos conceptos e acontecementos.
- Estudo de casos: Unha vez aprendido o contido máis xeral estudaranse casos concretos: O importante desta fase é traballar con fontes variadas (primarias, secundarias, textos, mapas, gráficos...) a partir das cales os alumnos indagarán e plantexarán as súas propias hipóteses. O traballo nesta fase está orientado tanto a ampliar os coñecementos sobre un tema determinado como a practicar diferentes procedementos e estratexias propias da área de Ciencias Sociais.

- Realización de actividades: que servirán para comprobar o nivel de comprensión acadado por cada alumno e tamén para ver os puntos que é preciso repasar en cada caso e tema concreto.

PROCEDIMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL

Nos primeiros días de curso, realizarase una proba escrita de avaliación inicial sobre conceptos históricos, referentes, sobre todo, a cuestións da Idade Moderna, impartidas en 3º curso de ESO, xa que a asignatura iníciase xusto o fin deste período para arrancar na Idade Contemporánea. No caso de observar deficiencias, repasarase de modo moi xeral o Antigo Réxime e a Idade Moderna.

PROCEDIMENTOS DE AVALIACIÓN

A avaliación debe ser formativa, non tendo en conta só o resultado final, senón que valorará o mérito dunha aprendizaxe a partir dunha situación inicial, tendo en conta o esforzo realizado en cada caso para acadar o resultado final.

Para desenvolver a avaliación utilizaranse os instrumentose procedementos que de seguido se citan:

- a).- observación sistemática dos alumnos: avaliaremos as seguintes actitudes: o interese pola asignatura, motivación, participación na dinámica da clase e nos traballos colectivos, respecto hacia si mesmo e cara os compañeiros e profesor/a e o grao de colaboración
- b).- análise do traballo realizado dentro e fora da aula: realizarase a través do caderno de clase, resumos, traballos de aplicación e síntese, postas en común así como do dossier cartográfico que os alumnos deberán elaborar ó longo do curso e que será revisado ó final de cada avaliación e cualificado polo profesor
- c).- probas específicas (exames): que se realizarán ó longo de cada avaliación. Poderán ser integramente obxectivas (sobre a aprendizaxe dos conceptos), abertas (probas de aplicación), exposición de temas, ou unha mixtura delas.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A cualificación dos alumnos obterase da aplicación dos parámetros seguintes:

- A) Os resultados dos exames realizados ó longo de cada avaliación constituirán un 80% do total da nota da avaliación (8 puntos) No caso de realizarse varios exames durante a avaliación, só se fará nota media entre eles a partir do 3.
 - B) O traballo realizado dentro e fora da aula suporá un 10% da nota global (1 puntos)
 - C) As actitudes seguintes: interese pola asignatura, colaboración e participación na clase, respecto cara os compañeiros e cara o profesor/a, tolerancia... serán calificadas cun 10% da nota global (1 puntos)
- As avaliacións so se consideran superadas coa obtención de unha nota igual ou superior a 5.
- Ó final de cada avaliación, para os alumnos que non superaran a materia, haberá un exame de recuperación de características semellantes ás probas de avaliación, nas que deberán demostrar que adquiriron uns coñecementos de contidos mínimos da materia traballada durante a avaliación.

Ó remate do curso, para aqueles alumnos/as que non aprobaran todas as avaliacións organizarase unha proba escrita final daquelas avaliacións

que teñan sen superar. Será pois imprescindible aprobar todas as avaliacións para seren cualificados positivamente na avaliación final.

O exame extraordinario de setembro consistirá nunha proba global, semellante ós exames realizados nas diferentes avaliacións, de toda a materia vista ó longo do curso.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Dende o inicio da 1ª avaliación traballarase a través da aula virtual e correo electrónico, tanto para a realización de tarefas, traballos como entrega de apuntes e actividades.

O material didáctico que utilizaremos para desenvolver a asignatura será fundamentalmente o que figura a continuación:

Libro de texto: Historia Ed. Santillana. Servirá de guía ó alumno para desenvolver a asignatura.

Prensa actual, que seleccionada polo profesor/a contribuirá a estudar e analizar os distintos tipos de fontes históricas.

Diapositivas dos distintos estilos artísticos, recurso fundamental para o estudo da arte.

videos de temas históricos e artísticos.

Bibliografía sobre aspectos da vida cotiá da editorial Anaya, servirá para introducir ós alumnos na lectura de temas históricos e para profundar na análise dos cambios no tempo e estimular a capacidade de análise e crítica.

Películas de temática histórica: “Tiempos Modernos”, “El gran dictador”, “Outubro”, axudaranos a traballar temas tan importantes como a revolución industrial, o capitalismo, crise do 29 e os fascismos, revolución soviética, sendo o cine un instrumento óptimo para fomentar a crítica, os debates e o diálogo entre os alumnos.

Se ben neste curso adicáramonos exclusivamente ós contidos de carácter histórico nos seus distintos eixes, e a pesar de que a área de xeografía préstase máis á transversalidade, non por iso esqueceremos traballar na medida do posible os temas transversais e a educación en valores dentro de cada tema. Principalmente traballaremos os seguintes:

EDUCACIÓN EN VALORES E TEMAS TRANSVERSAIS

Educación para a convivencia

Os obxectivos logranse a través do establecemento de debates, postas en común e da reflexión sobre a diversidade de culturas, opinións e mentalidades existentes ó longo de cada época histórica, así como nos apartados nos que falemos da poboación, no desenvolvemento e subdesenvolvemento que xenera a industrialización....

Educación ambiental

Se ben son os temas de xeografía os máis axeitados para tratar contidos relativos á preservación do medio, desde a historia tamén o poderemos facer á hora de desenvolver o tema das revolucións industriais, analizando sobre todo as súas consecuencias sobre o medio ambiente e a poboación.

Educación para a paz

Este é o tema transversal no que máis e mellor podemos traballar neste curso. Os grandes conflitos acontecidos sobre todo no presente século, así como o estudo da historia máis recente de España (guerra civil, dictadura, transición á democracia, e democracia actual) constitúen o marco ideal para reflexionar e exaltar os valores pacifistas para resolver os conflitos.

Educación non sexista

Será abordada facendo referencia, en todos os temas que sexa posible ó papel xogado pola muller na economía, demografía e na cultura.

Educación social e multicultural

Que ten por obxectivo valorar positivamente a diversidade humana impedindo que xurdan conductas xenófobas e intolerantes, será abordada na presentación e estudo do tema “O mundo na época do Antigo Réxime”, donde analizaremos outras culturas desa época distintas da de Europa, que contrastaremos coa nosa.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PREVISTA

No actual curso: 2022/2023 non se contempla ningunha actividade extraescolar debido á situación epidemiolóxica.

ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN E REFORZO

Para ao alumnado que presenta maiores dificultades de aprendizaxe adicaremos actividades de reforzo no que se traballarán de forma sinxela aqueles contidos e procedementos que entrañan maior dificultade.

Actividades de ampliación e de maior complexidade, como poden ser pequenos traballos de investigación ou exercicios de maior dificultade serán aplicadas ós alumnos con capacidades superiores que precisen e desexen ampliar coñecementos

AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN:

Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente:

A.- INDICADORES DE LOGRO DO PROCESO DE ENSINO

B.- INDICADORES DE LOGRO DA PRÁCTICA DOCENTE

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combinase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				

8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analizanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Aválase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

Indicadores de logro para avaliar a programación didáctica:

Propóñese a seguinte lista de ítems de avaliación da programación, que se puntuarán de un a catro.

Periodicidade: anual (curso). Realizarase a finais do curso, tras a avaliación ordinaria de xuño.

Ámbito: curso de cada unha das etapas.

1. Adecuación do deseño das unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo.
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas.
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.

16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumento

Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica

Trimestralmente, coincidindo co remate da avaliación, irase vendo o nivel de cumprimento da programación, polo que segundo as circunstancias poderase ampliarla en novos contidos (temas de actualidade, por exemplo) ou pola contra reducir a por ter que priorizar contidos básicos, debido ao ritmo do alumnado. Para realizar esta avaliación aplicaremos esta escala